

Forfatter: Hauch, Carsten

Titel: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Citation: Hauch, Carsten: "En polsk Familie: 1-2. - 1926", i Hauch, Carsten: *En polsk Familie: 1-2. - 1926*, udg. af POUL SCHJÆRFF, 1926-29, s. 254. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/text/adl-texts-hauch01val-shoot-idm140529613020080.pdf> (tilgået 18. april 2024)

Anvendt udgave: En polsk Familie: 1-2. - 1926

Naar Uveiret nærmer sig, og Orkanen truer, da er det os undertiden en Trøst at tænke os tilbage til den stille Hytte, hvori vi tilforn sadde, og hvori Ilden brændte rolig, uden at forstyrres af nogen Storm; vi dvæle da gjerne ved de fredelige Sysler, ved de ubetydeligste Begivenheder i den tidligere Tid, ja endog ved hine selsomme Skabninger, som en lang Rolighed udklækker, og der gaae deres Gang giennem Livet, ligesom Uhre, hvilke netop fuldbringe de samme Bevægelser den ene Dag, som den anden. Dette maa være min Undskyldning, naar jeg i Tider, som disse, hvori Hierterne banke forventningsfuldt, og hvori Alles Øine ere vendte mod Fremtiden, fører Eder tilbage til min Ungdoms stillere Optrin.

For Resten maae I tage til Takke med et blot Omrids af mit Liv, og det kunde vel være, at det, jeg maa fortie, i Grunden er det Vigtigste, thi vore forsvundne Tanker, vore forgangne Glæder og Sorger ligge jo paa Bunden af en dyb Sø, hvorfra Erindringen kaster snart en vissen, afreven Blomst, snart en sielden Korall, snart et gyldent Smykke paa Strandbredden. Men alle de Rigdomme, Dybet skiuler, kiende vi dog ikke, og vi ville undres engang, naar Livets Sø fortørres i Døden, og vi faae dem at see; vel os da, hvis vi ikke finde altfor mange Uhyrer, for hvilke vi maae gyse, liggende ved Siden af de 255 siunkne Skatte, der nu skulle være vor bestandige Eiendom, og følge os igiennem Evigheden.

Mit Navn, medens jeg endnu levede i Verden, var Franciscus Ordenga, jeg er født i Warschau, i Forstaden Praga, omtrent fire Aar før dens Indtagelse af Suwarow. Min Fader faldt i Kampen for sit Fædreland. Kun dunkelt husker jeg, at jeg flygtede giennem Flammerne ved min Moders Haand. Hun døde kort efter af Sorg, og jeg kan egentlig først med Klarhed gienfinde mig selv, da jeg alt var langt borte fra Krigsskuepladsen, i Byen Danzig, hos en vidtløftig Slægtning af min Moder, der havde understøttet hende i den senere Tid, og der siden ogsaa trofast og faderlig tog sig af mig.

Min Fætter, thi saaledes maatte jeg benævne hiin Slægtning, var, da jeg kom til ham, henimod halvtredsindstyve Aar gammel. I sin Ungdom havde han været Advocat, hvilken Bestilling han senere, da en uventet Arv bragte ham i Velstand, havde opgivet. Han var ikke gift, og besad fuldt op af de Egenheder, der udmærkede de Personer, man giver Navn af Pebersvende. Han levede i et temmelig stort Huus, og uagtet der vare langt flere Værelser deri, end han behøvede, vilde han dog aldrig udleie nogen Deel deraf til Fremmede. Hans Dragt og Udseende erindrer jeg endnu saa vel, at jeg ofte ligesom seer ham livagtig, som han stod og gik for mine Øine. Naar han spadserede, hvilket hver Dag, baade i ondt og godt Veir, var Tilfældet, bar han en lysegrøn Kiøle med sorte Knæbeenklæder, en rød Vest, og en sort Paryk, hvis øvre Deel kun ufuldkomment bedækkedes af en lille trekantet Hat. Naar han derimod kom hjem, kastede han Kiølen og Parykken, og tog sin grønne Slaabrok paa, der dog ikke ganske kunde skiule hans røde Vest, hvilken blev en Hovedaarsag til adskillige Uheld, der rammede ham, og om 256 hvilke jeg siden skal tale. For Resten var Overdelen af hans Legeme kraftig, men hvilede paa et Par spinkle Been, der ligesom bøiede sig under det øvrige Legemes Vægt, og dannede et Slags Ellipse, hvorved de paa en billedlig Maade mindede om det Fag, hvilket han især offrede sin Tid og sine Kræfter.

Min faderlige Fætter var en stor Elsker af de mathematiske Videnskaber, og henbragte den største Deel af Dagen med at opløse konstige Regnestykker og Ligninger af lavere Orden, hvilke han med Kløgt og Lethed vidste at opstille og behandle. Imidlertid var det gaaet ham, som saamange Andre, han var bleven staaende paa den halve Vei, og den saakaldte høiere Mathematik laae for ham, som en uhyre Fieldtinde, omgiven af gabende Afgrunde, forbi hvilke han, da han manglede en god Veiviser, ikke vovede at gaae. Ikke desmindre arbeidede han ufortrøden, og banede sig adskillige Veie i den lavere Sphære, hvori han befandt sig, ja tilsidst betroede han endog sin Tiener, der igien sagde det til mig, at han havde udfundet Hemmeligheder, der upaatvivlelig, naar de bleve bekjendte, vilde forskaffe ham et udødeligt Navn.

Dette var ikke nogen løs henkastet Ytring af min Fætter, thi til Praleri kiendte han aldeles intet, men det var hans inderlige og faste Overbeviisning, ja ligesom den Troende lever i Religionens Sandheder, saaledes levede han i sine formeente Opdagelser; og det var disse Stier, der opklarede hans Liv, Derfor betragtede han ogsaa sine Manuscripter ikke blot som sin høieste Skat, men som en Art af Helligdom. De bleve alle omhyggelig renskrevne og nedlagte i et Skriin, hvortil min Fætter selv bar Nøglen ophængt i en Staalkiøde paa sit blotte Bryst. Om Natten blev dette Skriin henflyttet under hans Seng, paa det han selv ved mindste Tegn til Fare 257 kunde frelse det. Hver Gang der var Urolighed paa Gaden, hver Gang der var Ildløs, og Klokkerne klemte om Natten, hver Gang et Tordenveir lod sig høre, vaagnede han øiebliklig. Han stod da op, aabnede sin Helligdom, tog Manuscripterne frem, og giemte dem paa sit Bryst, og nedlagde dem ikke igien, før Ilden var aldeles slukket, eller Tordenen ophørt; thi Ængstelighed og Frygt vare Hovedtræk i hans Character.

For Resten var han meget godmodig, og viste en faderlig Omhu for sine Huusfolk. Ogsaa mod mig var han venlig, og før jeg blev saa stor, at jeg kunde sendes i Skole, kunde jeg lege i Gaarden saameget jeg lystede. Min meste Tid tilbragte jeg imidlertid hos min Fætters Tiener, den gamle Johan, der udarbeidede Fliitsbuer og Geværer af Træ til mig, og der desuden fortalte mig mange Eventyr, hvorved han fangede min unge Siæl, og vakte forunderlige Drømme i mit Hierte. Om Aftenen sad jeg ogsaa tidt paa mit lille Tagkammer, hvorfra jeg havde en temmelig vid Udsigt, og stirrede op mod den mørke Himmel, thi Nattens gaadefulde Lys vakte allerede dengang min høieste Opmærksomhed, og jeg glemte alle mine smaa Sysler, og tabte ligesom min egen Tilværelse i et høiere Liv, saalænge jeg betragtede dem. Saaledes have Nattens

Stierner ogsaa siden virket paa mig, og jeg kan sige, at der aldrig var den Sorg i mit Bryst, der ikke blev mildnet, aldrig den Glæde, der ikke blev rensset og adlet ved at skue op til dem, thi de staae over Jordens Mørke, ligesom funklende Øine fra Evigheden, hvori Løfter om en evig Fred ere skrevne, derfor stiger ogsaa den høieste jordiske Fred, den alle Sorger betvingende Søvn, ned med deres Straaler. Ja, det forekommer mig undertiden, som om der ere hemmelighedsfulde Lys i vort Indre, der have noget tilfælles med hine 258 over vore Hoveder, og hvorfra Drømme og Anelser om Fremtiden udgaae, ligesom Straaler om Natten, medens de ydre Sandser lukke sig, og Hiernen hviler, hvilken sidste meer ligner den Sol, der hersker over os og lyser for os, saalænge Dagen varer.

Strax da jeg kom i min Fætters Huus, bemærkede jeg en egen Afdeling i Gaarden, hvori der fandtes Bede, omgivne med Buxbom, og hvori uddøde Espaliertræer strakte deres tørre Grene henad Murene. Paa mit Spørgsmaal om hvad dette betydte, erfoer jeg, at det var Levninger af en lille Have, der før ved et Stakitværk var adskilt fra Hønsegaarden, men som Advocaten for nogle Aar siden havde ladet forene dermed. Dette gik mig nær til Hierte, og jeg begreb ikke, hvorfor Advocaten havde ødelagt alle de skønne Træer og Blomster, der før voxede paa disse Steder. Til min Trøst havde jeg imidlertid fra det lille Tagkammer Udsigt over en anden og større Have, der tilhørte en adelig Dame, der boede ligeoverfor os, og jeg glædede mig hvert Foraar, naar Gartneren kom med sin Sax, og klippede Hækkerne, og beskar de store Lindetræer. Længere hen saae jeg de blaae og gule Crocusblomster spire frem af Jorden, hvilke igjen afløstes af Tulipaner, Narcisser og af den øvrige Blomsterverden, hvilken Vaaren og Sommeren udklække. Jeg ønskede mig da tidt ned i dette spraglede Paradiis, som jeg ene skimtede i Frastand, ligesom jeg skimtede de Stierner, jeg elskede. Jeg misundte ogsaa tidt de qviddrende Spurve deres Vinger, hvorved de svang sig frem og tilbage over Havemuren. Nogle Gange saae jeg desuden en lille Pige, der gik igiennem Gangene, og legede med Blomsterne, eller standsede ved Parken, for at fore et Par Svaner og en bruun Vandhøne, der svømmede deri, og der øiebliklig nærmede sig, saasnart de fik Øie paa hende. Uagtet jeg egentlig ikke havde seet Andet af denne Pige, end hendes gule Lokker og hendes lette Gang, saa virkede hun dog stærkt paa min Phantasie. Naar nu Tieneren fortalte mig Eventyr om deilige Prindsesser, der bevogtedes af Drager og Biørne, og slumrede i forhexede Borge, hvori Ingen kunde trænge ind, uden den udvalgte Ridder, »som beskyttedes af en mægtig Fee eller Troldmand, da var hiin Pige i mine Forestillinger stedse den fortryllede Prindsesse, og jeg selv var den lykkelige Helt, der nedlagde de vilde Dyr og befriede hende.

En Aften sad jeg paa mit Kammer, og saae Vinduerne paa det ved Haven liggende Huus stærkt oplyste, der tonede ogsaa Musik derfra, hvoraf kun enkelte Brudstykker og især den stærke Bas naaede mit Øre; desuden saae jeg Skygger af Dandsende, der svævede forbi Vinduerne. Jeg selv vidste endnu neppe, hvad et Bal vilde sige, og dog følte jeg mig saa eensom og forladt i det Mørke, der omgav mig, at jeg græd hede Taarer af Længsel, thi jeg anede et herligt Liv, der giennem Tonerne stræbte at udfolde sig for mig. Lidt efter lidt fordrede Aftenen sin Ret, thi mine Øine lukkede sig, og jeg havde en selsom Drøm, hvori det forekom mig, at jeg svævede med den guldklædede Pige paa store Vinger igiennem Haven, jeg saae hende da dybt ind i de klare Øine, som jeg endnu aldrig havde skuet vaagende, hendes Haar var længere, end sædvanligt, og flagrede frit i Vinden, medens Maanen stod, som en svulmende Rose, paa Himlen, da pegede hun paa den med sin hvide Finger, og vi flagrede begge derop, og hun greb Maanen, rakte mig den og sagde: »Den brænder ikke, den køler tvertimod;« jeg tog den da af hendes Haand, og hendes Ansigt syntes mig ligesaa klart, som den. Hvad der videre skede, veed jeg ikke, men da jeg vaagnede, saae jeg mig eensom i 260 mit Vindue, ligesom før, og hørte igjen den fierne Musik, imidlertid havde Maanen virkelig hævet sig over Horizonten og skinnede lige paa mit Ansigt; dog stod den endnu i en let Taage, og lignede mindre en Rose, end en blodrød Valmue, fra hvis Bæger en søvndyssende Dug neddrypper paa Jorden.

Dette er kun Barndomsdrømme vil I sige, og det tilstaaer jeg gjerne, men dog udgjøre disse Drømme intet ubetydeligt Led i Menneskets Liv, thi vi skue deri Maalet for vor Digten og Tragten klarere, og den indre Stemme i vort Bryst taler deri ofte høiere og sikkrere, end i sildigere Dage. Ja der ligger et saa reent og tillige et saa farverigt Skiær over Barndommens Egn, at den, der tænker over Livets Betydning, vanskelig kan undlade at kaste sit Blik derpaa; det er da ligesom han skuede ned i Skabningens Dyb og i Verdens første Tider, og uagtet den Ældres Siæl, som oftest, hildes i Hverdagslivet, saa gienfødes dog det Forunderlige i ethvert Barn, en frisk Verden synes da at opvælde, og al den Glands, der laae over Urverdenen og de første Menneskers Liv, viser sig i et mindre Billede paa ny.

Ogsaa jeg erindrer selsomme Glimt i hiin Alder, hvilke øiebliklig oplyste Egne, der ellers ligge i det dybeste Mørke, ja undertiden var det ligesom jeg huskede Noget, der gik foran for min tidligste Barndom, og Anelser vaagnede om en skiult Tilværelse før den nærværende, om Tider, hvori jeg havde levet, før jeg begyndte min Bane paa denne Jord, jeg var da til Mode ligesom de Mænd, der i Americas Vulcaner have opdaget nye Kratere, der ligge mange tusinde Fod dybt, og i hvis Indre de hemmelige Kræfter vel atter have dannet nye Ildsvælg, saa man aner en uendelig Virksomhed, der strækker sig ligetil Jordens Midtpunkt.

Enkelte Mænd, til hvilke jeg omtalte disse Syner, 261 have tilstaaet mig, at de havde erfaret noget Lignende, imidlertid vilde de forklare det enten af Drømme eller af dunkle Erindringer om en tidligere Tid, end den, man tydelig kan huske; dette bedrøvede mig, da min Phantasie bestandig foretrak at sætte disse Tider foran Menneskets Fødsel, og om det er saa, vide vi jo heller ikke, derfor takker jeg Gud, der i

Menneskets Siæl har nedlagt Anelser om en høiere Verden, end den, hvilken Videnskaben i Almindelighed tør erkiende eller paaskønne.

Nu ere slige Erindringer sieldne hos mig, og det forekommer mig umuligt, at kaste saadanne Blik ned i den forsvundne Tid, som forhen, men disse Syner ere nu fortrængte af andre. Det forekommer mig nu undertiden, som jeg stod paa et høit Bierg, og kunde stirre langt fremad, og det er ligesom Bierge og Dale udfolde sig for mig i et høiere Lys, og jeg skuer ind i ubekjendte Lande, som jeg snart skal giennemvandre, en himmelsk Klarhed opgaaer da i min Siæl, en umiddelbar Forvisning om noget Herligt, der venter mig, opstaaer i mit Indre. Denne Tilstand indfinder sig især, naar jeg, efter en lang Faste og lange Vandringer, ret føler mit Legeme udmattet, og naar jeg da, efter fuldendt Dagarbeide, overgiver mig til Fred og Hvile. Dog disse ere Ting, I vanskelig kunne begribe, thi den, der endnu lever i Verden og i det saakaldte Virkelige, maa nødvendig ansee de Syner for Drømmerier, som vi, der have givet Afkald paa Verden, ofte have; for os derimod minde netop disse om de høieste Sandheder, og hvad I kalde Virkelighed, forvandler sig tidt for os til en taaget Drøm, af hvilken vi bede til Gud og hans Helgene, at vi Alle snart maae vaagne til et høiere Dagslys.